

Skábmamánu 30. beaivvi 1998 Ráđi resolušuvdna

Álgoálbmogat mat gullet servodaga ja mielahttostádaid ovdánahttin ovttasbarggu rámmačoakkáldaga siskkobeallái.

1. Ráđđi čujuha geassemánu 5. b. 1997 konklusuvdnii mas bovdii komišuvnna ovdanbuktit mearrádusčállosa ovttasbarggu ja doarjjaga birra álgoálbmogiiguin. Ráđđi bivdá komišuvnna bargodokumentta mii doarju álgoálbmogiid ovdánahttit ovttasbarggu gaskal servodaga ja mielahttostádaid.

Ráđđi maiddái vuhtiiváldá internašunála gaskaomiid mat leat ráhkaduvvon álgoálbmogiid várás, earenoamážit máilmmi álgoálbmogiid 10 –jagi ON-resolušuvnna, Rio 1992 deklarašuvnna oktan biologalaš girjáivuođakonvenšuvnnain, 1993 Vienna deklarašuvnna ja ILO konsvenšuvnna nr. 169 álgoálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid birra. Dát dokumenttat bivdet internašunála servodaga sihkarastit álgoálbmogiid ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš dili, ahte sii besset ávkkástallat bohtosiin mat addet bistevaš ovdáneami ja ollislaš ja friddja oassálastima buot servodataspeavttain.

2. Álgoálbmogiid kultuvra lea árbevirolaš máhtu ja jurdagiid girjáivuohta, mii lea potenciála riggodagahkan oppa mailbmái. Danne, ráđđi deattuha dehálašvuođa ahte nannet álgoálbmogiid duodaštit sin "ieš-ovdáneami", namalassii, hábmet sin iežaset sosiálalaš, ekonomalaš ja kultuvrralaš ovdánahttima ja sin iežaset kultuvrralaš identitehta. Dát jurddašuvuohtti maiddái dohkkeha sin iežaset mánggabelálaš ovdánahttindoahpágiid, ja čuoččuha ahte galggaše oassálastit ollislaččat ja friddja ovdánahttin prosessas. Lea maiddái dehálaš vuhtii váldit mánggalágan riikaoktavuođaid gos álgoálbmogat ellet ja movttidahttit álgoálbmogiid ollislaččat oassálastit iežaset riikka demokrátalaš proseassaide. Sin oassálastima badjelgeahččan, sáhtta álgoálbmogiidda dagahit vuorddekeahces dahje negatiivvalaš váikkuhemiid.
3. Ráđđi diehtá ahte ollu álgoálbmogat ellet ovdánahttinriikkain gos sii dávjá vásihit ekonomalaš, sosiálalaš ja politihkalaš gáržžidemiid ja gos sii beaivválaččat uhkkiduvvojit nu ahte sin olmmošvuoigatvuođat dulbmojuvvojit.

4. Dasto, ollu álgoálbmogat ellet guovlluin gos lea dehálaš gáhttet biogirjáivuoda, ja gos ferte doalahit sosiálalaš ja kultuvrralaš beaivválaš bargguid nu go álgoálbmogat lea dološ áiggi rájes bargan ja geain lea earenoamáš rolla biologalaš girjáivuoda doalaheames ja nannemis ja earenoamáš bistevas ovdánahttinmodeallaid seailuheamis. Ráđdi geardduha EU ja mielahttostádaid politihkalaš dáhtu oassálastet aktiivvalaččat daidda áigumušaide mat leat siskkobealde biologalaš girjáivuodakonvenšuvnna doarjun dihte báikkálaš ja álgoálbmogiid rahčamušaid nannet ja geavahit bistevas biologalaš girjáivuoda.
5. Ráđdi vuhtiiváldá ahte ovttasbargu álgoálbmogiiguin ja dakkár ovttasbarggu vuodđudeami doarjun lea dehálaš jus áigu jávkadit geafivuodu, seailuhit luondduriggodaid bistevas ovdáneami, vuhtiiváldit olmmošvuoigatvuodaid ja ovddidit demokrátijja. Ráđdi fuomášuhtá earenoamážit
- álgoálbmogiid rolla luondduriggodagaid bistevas geavaheami gáhttejeaddjin;
  - álgoálbmogiid positiivvalaš oasi ovdánahttinproseassas;
  - álgoálbmogiid hearkkesvuoda, ja ovdánahttinprogrammat sáhttet šaddat sidjiide vahágin;
  - ahte álgoálbmogiin leat seamma vuoigatvuodát go earáin sihkkarastit eallináibbiset, ja iežaset välljejuvvon eallinvuogi, ja sii galget oazžut seammadássásaš láhkasuodjalusa; sii galggaše maddái oazžut, vealakehtes eavttuiguin, vejolašvuodaid ja luondduriggodaid maid dárbbášit oláhit dáid rahčamušaid, ja sii galggaše maddái oazžut mánggagielat oahpahusa ja dearvvašvuoda bálvalusaid;
  - ahte álgoálbmogiin lea vuoigatvuodta välljet iežaset ovdánahttinbálgáid, mii sisttisoallá rievtti vuosttaldit proševttaid, earenoamážit sin iežaset árbevirolaš guovlluin. Dát sisttisoallá buhtadusaid gos proševttain lea negatiivvalaš váikkuhus álgoálbmogiid eallimii.
6. Ráđdi dovddaha ahte ovdánahttinovttasbargu galggašii addit váikkuhemiid álgoálbmotrivttiid nannemii ja vejolašvuodaid "ieš-ovdáneampái". Dát sisttisoallá álgoálbmogiid beroštumiid integrererema rasttildeaddji aspektan buot dásiin ovdánahttinovttasbarggus, masa maddái gullet mearrádusgulahallamat ovttasbargoriikkaiguin ja álgoálbmogiid organisašuvnnaid vejolašvuodaidnannen leat effektiivvalaš oassálastin ovdánahttinprográmmaid plánemiin ja čadahemiin.

7. Ollu gaskariikkalaš ovdánahttinorganisašuvnnat ja iešguđetlágan EU mielahttostádat leat juo ovddidan mearrádusaid ja strategiijaid buoridit álgoálbmogiid positiivvalaš ovdánahttima ovttasbargováikkuhusaid. Eurohpá Komišuvdna ovttasbargá ja doarju álgoálbmogiid viiddis mearrádussurggiid, prográmmaid ja prošeavttaid bokte ja lea bidjan johtui mánggaid doaimmaid ráhkkanahhtin dihte viidásat lahkoneami álgoálbmogiid ektui.
8. Ráđdi maiddá deattuha man dehálaš ovttasbargu gaskal uniovnna ja mielahttostádaid lea, hehtten dihte rahčamušaid duppálgeavaheami ja lasihit effektiviserejuvvon ja doarvai ovdánahttindoarjagiid álgoálbmogiidda. Dása dárbbasuvvojit ráđđádallan, ovttasbargo- ja čadahantnegat.
9. Ráđdi deattuha ahte lea dárbu viiddis politihkkii, masa gullet álgoálbmogiid bargguid sohkabealleaspeavttat, ja bovde komišuvnna ain joatkit ovdánahttinbarggu mielahttostádaiguin ja álgoálbmogiiguin Komišuvnna bargodokumentta viiddis politihkalaš mearrádusaid vuodul, mas lea earenoamáš deaddu movt praktihkalaččat čadahit dán politihka. Guovddáziz galggašii leat movt heivehit eamiálbmogiid áššiid ovddidanbarggu dálá prosedyraide, rávvagiidda ja ovdánahttinbargguid giehtagirjjiide. Dát gáibida boahtteáiggi metologijaovdánahttima sihkkarastin dihte ahte álgoálbmogiin lea vejolašvuhta ovdanbuktit ja muitalit iežaset oainnuid boahttevaš doaimmaid ektui nu ahte ollislaččat besset leat mielde prošeavttain álggus gitta lohppii. Muittus anidettiin iešguđet lágan álgoálbmogiid stuora heterogenitehta miehtá máilmmi, ferte ráhkadit earenoamáš strategiijaid earenoamáš dilálašvuodaide.
10. Dán oktavuodas Komišuvdna ja mielahttostádat berrejit nu jođánit go vejolaš guorahallat vejolašvuodaid ráhkadit earenoamáš njuolggadusaid iežaset veahkkeorganisašuvnnaide, čájehit váldohástalusaid mat galget guorahallojuvot sihkkarastin dihte ahte álgoálbmogiid vuodđodárbbut leat váldon mielde čađa prošeaktaáigodaga, ávkkástallat veahkkeneavvuin mat adnojuvvojit álggahit ovdánahttima ja gulahallat sosiála váikkuhusaid. Ráđdi evttoha ahte evttohuvvon ulbmilat galggašedje diagaštallojuvot álgoálbmogiiguin ja eará ovttasbargiiguin geain leat beroštumit intergreret álgoálbmogiid ovdánahttinprosessii, maiddá báikkálaš álbmoga, guovllulaš- ja báikkálaš eiseválddiid, priváhta organisašuvnnaid ja eará

siviilaservodaga ja priváhta suorggi miellahtuid. Sosiálaovdánahttima ekspertajoavku galggašii guorahallat dáid áigumušaid vejolašvuodaid, dárkkistit man muddui bargodokumentta doaibmaplána lea čađahuvvon ja evttohit dárbbu mielde doaimmaid movt ollašuhttit politihkalaš áigumušaid álgoálbmogiid doarjuma ja ovttasbarggu hárrái.

11. Komišuvdna lea bivdon rapporteret ruovttoluotta Ráđđái mas čilgejuvvo álgoálbmogiidbarggu ovdáneapmi 2000 nuppi jahkebealis."